

professional self-determination; readiness for professional self-determination; social and pedagogical conditions; general education institution.

References:

1. Zeer, E. (2005). *Psychology of professions: textbook for university students*. Moscow: Academic project; Fond "Myr" (in Russ.).
2. Klimov, Ye. (2004). *Psychology of professional self-determination: textbook for students of higher educational institutions*. Moscow: Publishing Center "Academy" (in Russ.).
3. Kudriavtsev, T. (1983). *Psychological analysis of the dynamics of professional self-determination*. *Voprosy psichologii (Questions of psychology)*, 2, 51-59 (in Russ.).
4. Savchyn, M. (2011). *Developmental psychology: textbook*. Kyiv: Academic publishing. Access mode: <http://westudents.com.ua/knigi/491-vkova-psihologiya-savchin-mv-.html> (in Ukr.).
5. Kapustina, O. (2004). *Pedagogical conditions of enhancement of professional self-determination of senior pupils in school educational activities: Abstract of dissertation for the degree of Candidate of Pedagogical Sciences: spec. 13.00.07 "Theory and Methods of Education"*. Kyiv (in Ukr.).
6. Kyverialh, A. (1980). *Research methods in vocational psychology*. Tallinn: Valhus (in Russ.).
7. Bohdanova, I. (2008). *Social Pedagogy: textbook*. Kyiv: Znannia (in Ukr.).
8. Shevtsiv, Z. (2012). *Fundamentals of social and pedagogical activity: textbook*. Kyiv: Center of Educational Literature (in Ukr.).
9. Bekh, I. (2008). *Educating of a personality: textbook*. Kyiv: Lybid (in Ukr.).
10. Shabdinov, M. *Pedagogical conditions of professional self-determination of senior pupils*. Retrieved from: <http://lib.itta.gov.ua/2274/1/35.pdf> (in Ukr.).
11. Barikhashvili, I. (2009). *Psychological basis of vocational guidance and professional self-determination: textbook*. Kyiv: Publishing House "Profesional" (in Ukr.).
12. Opachko, M. (2000). *Theory and practice of vocational guidance activity of a teacher: [educ.-meth. textbook]*. Uzhhorod: UzhDU (in Ukr.).
13. Hurevych, R. (2005). *Information and telecommunication technology in educational process and scientific researches: textbook for students of pedagogical HEI and listeners of institutes of postgraduate education*. Vinnytsia: OOO "Planer" (in Ukr.).

*Стаття надійшла до редакції 10.03.2016
Стаття прийнята до публікації 6.04.2016 р.*

УДК 371.134:355.58

Ротар В. Б.

кандидат педагогічних наук,
викладач кафедри економіки та управління
Черкаського інституту пожежної безпеки
імені Героїв Чорнобиля
Національного університету цивільного захисту України

САМОСТІЙНА РОБОТА ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

Розкрито особливості організації самостійної роботи майбутніх фахівців цивільного захисту в умовах вищого навчального закладу. Аргументовано, що правова компетентність фахівця із цивільного захисту – це базова характеристика професійної діяльності.

Визначено, що необхідним є упровадження відповідної методичної підтримки з боку професорсько-викладацького колективу в ході організації самостійної роботи курсантів як в умовах аудиторної, так і позааудиторної роботи в умовах вищого навчального закладу. Значення методичного змісту самостійної роботи курсантів має зводитися до розв'язання конкретних, ситуацій та проблем із використанням правових знань із різних дисциплін.

Виявлено, що інтеграція змісту освіти курсантів у структурі методичної системи навчання дисциплін професійної та практичної підготовки припускає: змістовність і значущість знань для курсантів; системне уявлення про навчальний матеріал, який вивчається; реалізацію внутрішньо-предметних і міжпредметних зв'язків; правову спрямованість дисциплін професійної та практичної підготовки.

Доведено, що сукупність чинників професійної підготовки курсантів в умовах вищого навчального закладу мають комплексний позитивний вплив на формування правової компетентності на основі цілеспрямованого взаємодії суб'єктів навчально-виховного процесу.

Ключові слова: *правова підготовка; самостійна робота; правові знання; правові вміння; фахівець із цивільного захисту; процес формування правової компетентності; принципи організації самостійної роботи курсантів; навчально-методичного забезпечення самостійної роботи.*

Актуальність теми. Традиційна правова підготовка майбутніх фахівців цивільного захисту в основному зводиться до вивчення дисциплін правового характеру. Однак у зв'язку зі зміною тих чи інших нормативних правових актів раніше освоєна інформація не тільки втрачає актуальність, але може стати принципово невірною. У зв'язку з цим формування правової компетентності майбутнього фахівця цивільного захисту в сучасних умовах набуває особливої актуальності.

Правова компетентність фахівця із цивільного захисту – це базова характеристика професійної діяльності, яка включає як професійно-особистісний, теоретичний і практичний компоненти, і має головні сутнісні ознаки: мобільність знань, гнучкість методів професійної діяльності, стійкість правової позиції і критичність мислення, які мають різні рівні прояву. Під рівнем розуміють відношення «вищих» і «нижчих» ступенів розвитку структур певних об'єктів або процесів [1, с. 89 – 93].

Таким чином, мова йде про підготовку фахівців, здатних оперативно вирішувати нестандартні професійні завдання з максимально значимим ефектом, як для себе, так і в цілому для держави.

Суттєвою особливістю навчання у вищій школі, як стверджує Т. Алексеєнко, є свобода дій якою користується студент при самостійному вивченні матеріалу [2, с. 12]. Система самостійної роботи курсантів повинна спрямовуватися на формування високого професіоналізму майбутніх фахівців цивільного захисту, їхньої готовності до застосування набутих професійних знань, умінь та навичок. Визначальним елементом цієї системи є зорієнтованість на формування у них правової компетентності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Нині активізувався інтерес дослідників до окремих аспектів професійної підготовки і формування професійної (зокрема правової) компетентності фахівців цивільного захисту, про що свідчить аналіз наукової літератури. Це дослідження, які стосуються концептуальних положень теорії та практики професійної підготовки фахівців (Т. Алексеєнко, В. Василенко, І. Зязюн, Я. Кічук, О. Мещанінов, Н. Ничкало, Я. Цехмістер та ін.), професійної підготовки майбутніх фахівців цивільного захисту (О. Бикова, Н. Вовчаста, Л. Горіна, Ф. Гільманов, О. Горохівський, Г. Грибенюк, І. Гуріненко, Л. Дідух, О. Іващенко, Л. Ішичкіна, М. Купчак, А. Майборода, Ю. Ненько, О. Парубок, Ю. Приходьк, А. Хрипунова та ін.). Різні аспекти проблеми компетентності розглядають С. Гончаренко, Н. Гончарова, Л. Горіна, І. Драч, Ю. Нещеретний, О. Панфілов, Равен Дж., Ю. Стрельников, Т. Ткаченко, О. Хуторський, О. Цільмак, М. Чобітько, О. Шапран, Ю. Шапран, Е. Шорт, В. Ягупов та ін.

Окремі питання професійної підготовки фахівців цивільного захисту висвітлено у працях В. Доманського (державне управління пожежною безпекою України (організаційно-правовий аналіз за матеріалами діяльності державного департаменту пожежної безпеки), А. Підгайного (становлення та розвиток системи підготовки офіцерських кадрів МНС України наприкінці ХХ – початку ХХІ століття) та ін. У працях українських науковців (Я. Кічук, І. Коваленко, Ю. Козенко, О. Косаревська, В. Райко та ін.) та роботах представників російських шкіл правової педагогіки (А. Жигулін, І. Рябко, С. Саламаткін, С. Татарінцева та ін.) обґрунтовуються теоретико-методологічні аспекти морально-правової відповідальності, визначається необхідність вирішення проблеми правової підготовки сучасних фахівців. При цьому простежується дефіцит вітчизняних досліджень, присвячених розробці теоретичних основ формування й удосконалення правової компетентності фахівців із цивільного захисту у процесі їх професійної підготовки, які представлено переважно в окремих наукових статтях (М. Купчак, К. Пасинчук, О. Повстин, А. Саміло та ін.), які актуалізують дану проблему.

Мета статті полягає в аналізі ролі самостійної роботи майбутніх фахівців цивільного захисту у процесі формування їхньої правової компетентності.

Виклад основного матеріалу. Посилення ролі самостійної роботи продиктовано сучасними соціально-економічними та політичними умовами, що склалися в нашій державі. Тому необхідним є упровадження відповідної методичної підтримки з боку професорсько-викладацького колективу. Значення методичного змісту самостійної роботи курсантів має зводитися до розв'язання конкретних ситуацій та проблем із використанням правових знань із різних дисциплін.

Сучасний науковець В. Огнев'юк доводить, що «для нинішнього етапу розвитку суспільства важливо сформуванню вміння поєднувати поля знань і наукових дисциплін, які раніше були ізольованими або вивчалися ізольовано. Міжпредметність та інтегративність як в освіті, так і в науці все більш стають прикметною ознакою сьогодення» [3, с. 217].

Інтеграція змісту освіти курсантів у структурі методичної системи навчання дисциплін професійної та практичної підготовки припускає: змістовність і значущість знань для студентів; системне уявлення про навчальний матеріал, який вивчається; реалізацію внутрішньо-предметних і міжпредметних зв'язків; правову спрямованість дисциплін професійної та практичної підготовки.

Фахівці із цивільного захисту повинні знати : Конституцію України; основні положення Цивільного кодексу України, акти законодавства, нормативно-правові акти, що регулюють напрями роботи державної інспекції з охорони праці; постанови, розпорядження, накази керівництва; вимоги Бойового статуту пожежної охорони, положень, наказів, інструкцій та інших документів, що регламентують організацію пожежної безпеки; основні технологічні процеси виробництва продукції; особливості експлуатації машин, устаткування тощо; систему стандартів безпеки праці; методи і форми пропагування інформації з охорони праці, техніки безпеки; основи економіки, організації праці, виробництва і управління; основи трудового законодавства; правила ділового етикету; заходи, відповідно до законодавства, щодо запобігання корупційним діям та іншим правопорушенням серед осіб рядового і начальницького складу служби цивільного захисту, державних службовців і працівників ДСНС України.

У ході опитування курсантів Черкаського інституту пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля ми з'ясували, що до спеціальних правових умінь, необхідних для фахівця цивільного захисту, респонденти віднесли:

- врахування прав, свобод і обов'язків людини і громадянина, що закріплені Конституцією України (63,5%);
- врахування правового статусу і повноважень державних органів законодавчої влади та органів виконавчої влади різних рівнів, що закріплені Конституцією України (52,5%);
- врахування правового статусу і повноважень органів місцевого самоврядування, з якими виникають юридичні стосунки (32 %);
- проведення аналізу нормативно-правових та інших документів у галузі та конкретного підприємства (установи) щодо відповідності положенням цивільного права (35%);
- використання положення цивільного права при підготовці нормативних та інших документів конкретного підприємства (установи) (26%);
- використання положення цивільного права при регулюванні майнових стосунків (43,5%);
- використання положення цивільного права при регулюванні (здійсненні) трудових відносин на виробництві (13,5%);
- використання основних положень законодавства з охорони праці, цивільного захисту населення та територій від надзвичайних ситуацій та екологічного права (17,5%).

Принципово важливим є визначення змісту самостійної роботи курсанта з кожної конкретної навчальної дисципліни, яка визначається робочою програмою, методичними матеріалами, завданнями та вказівками викладача і може складатися з таких видів роботи:

- підготовка до аудиторних занять (лекцій, практичних, семінарських, лабораторних, співбесіди з лектором тощо);
- виконання індивідуальних завдань;
- самостійне опрацювання окремих тем навчальної дисципліни згідно робочої програми навчальної дисципліни;
- підготовка до усіх видів контролю, в тому числі до курсових, контрольних робіт та підсумкової державної атестації (державних іспитів, виконання випускової кваліфікаційної роботи);
- робота у студентських наукових проблемних групах;
- участь у роботі наукових і науково-практичних конференцій, семінарів, олімпіад з фаху або навчальної дисципліни тощо;
- виконання завдань, які базуються на використанні сучасних інформаційних технологій і комп'ютерних засобів навчання тощо.

Навчальний час, відведений для самостійної роботи студентів, регламентується навчальним планом і повинна становити не менше 1/3 та не більше 2/3 загального обсягу загального обсягу навчального плану, відведеного для вивчення конкретних навчальних дисциплін. З тих навчальних дисциплін, де передбачено не лише засвоєння навчального матеріалу, а й вироблення необхідних практичних умінь і навичок, обсяг аудиторних занять становить, як правило, близько 2/3, а з інших навчальних дисциплін – близько 1/3 загального обсягу часу [4, с. 60].

В умовах науково-технічного прогресу, розвитку глобальних комп'ютерних мереж роль викладача полягає не так у контролі за самостійною роботою курсанта, як у стимулюванні навчальної діяльності, спрямуванні її на самостійний пошук додаткової інформації. Уміла організація самостійної роботи курсантів потребує чіткого узгодження цілей навчально-виховного процесу, а ефективність – навчально-методичного забезпечення.

У ході організації самостійної роботи курсантів викладачем вирішуються такі завдання:

- поглиблювати і розширювати професійні знання;
- формувати інтерес до професійної діяльності;
- розвивати самостійність, активність, відповідальність;
- розвивати пізнавальні здібності майбутніх фахівців.

Технологія виконання самостійної роботи курсантом залежить від того, наскільки він володіє методами опрацювання наукових джерел, підготовки рефератів, доповідей тощо. Організація самостійної роботи планується викладачем, він визначає вид самостійної роботи (план, тези, завдання), що повинен виконати курсант, де і яким чином він повинен звітувати про виконання завдань для самостійної роботи.

Курсант має навчитися самостійно використовувати свої ресурси (передовсім мотиваційні). Йому необхідно допомогти перейти від «формального» мотиву (до прикладу, вивчити матеріал, щоб не отримати незадовільну оцінку) до цілком усвідомленої самостійної роботи (у нашому випадку – вдосконалення правових знань і умінь). Тому мотивація є важливим складником ефективності самостійної роботи.

Аналіз програм підготовки майбутніх фахівців із цивільного захисту показав, що реалізація компетентнісного підходу повинна передбачати широке використання в навчальному процесі інтерактивних методів навчання (проектна діяльність, робота в малих групах, ділові ігри, кейс-стаді, інтерактивні завдання та ін.).

Курсантам доцільно пропонувати аналізувати ситуації щодо розслідування нещасних випадків не виробничого характеру, розслідування нещасних випадків тощо. До прикладу, курсанти повинні: обстежити місце нещасного випадку, опитати свідків і причетних осіб та отримати пояснення потерпілого, якщо це можливо; визначити відповідність умов і безпеки праці вимогам нормативно-правових актів про охорону праці; з'ясувати обставини і причини, що призвели до нещасного випадку, визначити, пов'язаний чи не

пов'язаний цей випадок з виробництвом; визначити осіб, які допустили порушення нормативно-правових актів, а також розробити заходи щодо запобігання подібним нещасним випадкам; скласти акт розслідування нещасного випадку; підготувати експертні висновки щодо адміністративних правопорушення щодо порушення вимог пожежної безпеки, але й самостійно розробляли інформаційні документи для посадових осіб.

Важливим при цьому є співвіднесення навчальних ситуацій з реальною професійною діяльністю, що сприятиме формуванню правової компетентності. Необхідним, на наше глибоке переконання є дотримання таких організаційних умов :

- наявності та відповідного обладнання навчальної кімнати управління пожежогасінням, де відпрацьовуються навички оперативної роботи з відеоспостереженням, пультом управління, тренажерами тощо;

- створення оперативного штабу та органів управління гасінням пожежі з проведенням розрахунку часу, розподілом обов'язків, постановкою бойових завдань, виконанням ролей керівника гасіння пожежі, начальника оперативного штабу, начальника тилу, члена пожежного підрозділу тощо.

- використання тренажерних комплексів (комп'ютерних, механічних, медичних, силових і ін.) З відпрацювання навичок інтерпретації ситуацій, близьких до реальних умов пожежогасіння, і оперативного прийняття рішення щодо їх нейтралізації;

- інформаційного обміну оперативними даними і встановлення доцільної комунікативної взаємодії між учасниками гасіння пожежі.

У своєму дослідженні ми виходили з того, що процес формування правової компетентності представляє собою не механічне поєднання процесів навчання та виховання, аудиторної та позааудиторної роботи, теоретичної та практичної підготовки, а є якісно новим утворенням, яке підпорядковується певним принципам. Аналіз наукових джерел з окресленої проблеми [5; 6; 7] дозволив виокремити такі принципи організації самостійної роботи курсантів:

- Принцип інтерактивності, що визначає необхідність співпраці курсантів і обміну інформацією не тільки з викладачем, а й з іншими курсантами.
- Принцип індивідуалізації навчання, що виявляється в урахуванні індивідуальних психологічних особливостей курсанта при здійсненні навчально-методичного забезпечення самостійної роботи.
- Принцип ідентифікації, що обґрунтовує необхідність контролю за самостійною роботою курсанта.
- Принцип регламентації навчання, що відображає необхідність вибору стратегії планування організації самостійної роботи курсанта.
- Принцип опори на базові знання і вміння, що передбачає вміння раціонально використовувати вільний час для організації самостійності роботи.
- Принцип зовнішнього контролю та самооцінки, що включає обмін інформацією не тільки з викладачем, а й з іншими курсантами.
- Принцип науковості, що дозволяє учасникам самостійної роботи вирішувати поставлені завдання на сучасному рівні наукових знань.
- Принцип зв'язку теорії з практикою, що дає можливість вирішувати ситуаційні завдання.

Сукупність чинників професійної підготовки курсантів в умовах вищого навчального закладу мають комплексний позитивний вплив на формування правової компетентності на основі цілеспрямованої взаємодії суб'єктів навчально-виховного процесу.

Висновки. Процес реформування та розвитку системи вищої освіти на сучасному етапі характеризується посиленням акцентів на підвищенні ролі самостійної роботи курсантів. Самостійна робота курсантів повинна носити системний і безперервний характер. Основною метою самостійної роботи в умовах вищого навчального закладу є підвищення якості професійної підготовки курсантів, спрямованої на формування дієвої

системи фундаментальних і професійних знань, умінь і навичок, які вони могли б вільно і самостійно застосовувати в практичній діяльності.

Визнавши самостійну діяльність курсантів органічним компонентом діяльності сучасної вищої школи, наголошуємо на вагомості формування правової компетентності майбутніх фахівців цивільного захисту.

Список використаної літератури

1. Порхун І. В. Критерії, показники та рівні сформованості правової компетентності у військовослужбовців за контрактом / І. В. Порхун // Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України / Нац. акад. Держ. прикордон. служби України ім. Богдана Хмельницького. – Хмельницький : Вид-во НАДПСУ. – 2012. – № 64. – С. 89 – 93. – (Серія : Педагогічні та психологічні науки).
2. Алексеєнко Т. А. Управління якістю підготовки фахівців в університеті в контексті болонської декларації // Педагогічний процес : теорія і практика / Т. А. Алексеєнко. – 2004. – Вип. 1. – С. 12.
3. Огнев'юк В. О. Освіта в системі цінностей сталого людського розвитку : монографія / В. О. Огнев'юк. – К. : Знання України, 2003. – 450 с.
4. Лебідь І. В. Освіта і сучасне суспільство : посібн. / І. В. Лебідь. – Умань : Видавець «Сочінський», 2012. – 98 с.
5. Козловська І. М. Формування професійного мислення майбутнього фахівця : інтегративно-компетентнісний підхід : навч.-метод. посіб. / І. М. Козловська. – К. : Педагогічна думка, 2013. – 128 с.
6. Корх М. В. Управління самостійною та індивідуальною роботою курсантів (студентів) / М. В. Корх // Судовые энергетические установки 2010. – № 26. – С. 15 – 19.
7. Райко В. В. Теоретичні методичні засади формування правової культури офіцерського складу державної прикордонної служби України : автореф. дис. доктора пед. наук : 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти / Райко Валерій Вікторович. – Тернопіль, 2009. – 44 с.

Rotar V. B. - *candidate pedagogichnij Sciences, lecturer, Department of management Cherkassy institute of fire safety of the name of Heroes of Chernobilya of the National university of civil defence of Ukraine. SELF-STUDY AS A MEANS OF FORMING LEGAL COMPETENCE OF FUTURE SPECIALISTS OF CIVIL PROTECTION*

Abstract

The peculiarities of self-study of future specialists of civil protection in a higher educational establishment are revealed. It is proved that legal competence of specialists of civil protection is the basic feature of professional activity.

The purpose of the article is to analyze the role of self-study of future specialists of civil protection in the process of formation of their legal competence.

Methods: method of theoretical synthesis for defining the notions of "self-study", "legal competence"; method of system-structural analysis, implementation of which helped to single out the basic principles for organization of self-study of cadets.

It is determined that it is necessary to implement the appropriate methodical support from the teaching staff in the organization of self-study of cadets both in the classroom and during extracurricular activities in a higher educational establishment. The importance of methodical content of self-study of cadets has to be limited to solving specific situations and problems using legal knowledge obtained from different disciplines.

It is found out that the integration of educational content of cadets in the structure of methodical system of training including professional disciplines and practical preparation involves: the significance and importance of knowledge for cadets; understanding the material under study as a system; implementation of intra-subject and inter-subject relationships; legal orientation of professional courses and practical training.

It is proved that all the factors of professional training of cadets in a higher educational establishment have complex positive impact on the formation of legal competence based on purposeful interaction of subjects in the educational process.

Conclusions. The process of changing and development of higher education at present stage is characterized by increased emphasis on enhancing the role of self-study of cadets. The main purpose of self-study in a higher educational establishment is to improve the quality of professional training of cadets aimed at establishing the efficient system of basic and professional knowledge and skills that can be freely and independently applied in practice.

Keywords: *legal training; self-study; legal knowledge; legal skills; specialist of civil protection; the process of forming legal competence; principles of self-study of cadets; educational and methodical support of self-study.*

References:

1. Porkhun I. V. (2012). Criteria, indicators and levels of formation of legal competence of contract servicemen. *Zbirnik naukovih prats Natsionalnoyi akademiyi Derzhavnoyi prikordonnoyi sluzhbi Ukrayini (Collection of scientific proceedings of the National Academy of State border service of Ukraine)*, 64, 89 – 93 (in Ukr.).
2. Aliksieienko T.A. (2004). Quality management of preparation of specialists in an university in the context of bolonskoy declaration. *Pedagogical process: theory and practice*, 1, 12 (in Ukr.).
3. Ohnev'iuk V.O. (2003). *Education in the system of values of sustainable human development*. Kyiv: Knowledge of Ukraine (in Ukr.).
4. Lebid I.V. (2012). *Education and modern society: pobn*. Uman: Publisher "SochInskiy" (in Ukr.).
5. Kozlovsky I. (2013). *Formation of professional thinking of the future specialist: integrative competence approach: teaching manual*. Kyiv: Pedagogical Thought (in Ukr.).
6. Korkh M.V. Self management and individual work of students. *Ship Power Plants*, 26, 15 – 19 (in Ukr.).
7. Raiko V. V. (2009). *Teoretic methodical bases of formation of legal culture of officers of the state border service of Ukraine*, Ternopil (in Ukr.).

*Стаття надійшла до редакції 21.03.2016
Стаття прийнята до публікації 6.04.2016 р.*

УДК 378.14.015.62

Сабат Н. І.,

аспірант кафедри теорії та методики
дошкільної і корекційної освіти,
ДВНЗ «Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника», Україна

**КОМПОНЕНТИ, КРИТЕРІЇ І ПОКАЗНИКИ
СФОРМОВАНOSTІ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ
ДО РОБОТИ З ДІТЬМИ ТРУДОВИХ МІГРАНТІВ**

Анотація. *На основі аналізу наукової літератури здійснено структурний аналіз готовності майбутніх педагогів до роботи з дітьми із сімей трудових мігрантів, виокремлено її структурні складники (компоненти), а саме: мотиваційно-цільовий; когнітивний; операційно-діяльнісний; рефлексивно-оцінювальний. До кожного зі структурних складників розроблено компоненти, критерії, показники. Виокремлено рівні готовності майбутніх фахівців до означеного виду діяльності: високий (новаторський і конструктивний), достатній (репродуктивно-конструктивний та репродуктивний), низький (початковий та нульовий).*

Ключові слова: *професійна готовність; майбутні педагоги; сформованість готовності; компоненти, критерії, показники, рівні готовності; діти з сімей трудових мігрантів*

Постановка проблеми. Сьогодні в галузі освіти відбуваються перетворення, головною метою яких є досягнення рівня світових стандартів. Зміни у змісті освіти, суспільно-політичні та соціально-економічні перетворення значно вплинули на характер і зміст професійної підготовки майбутніх учителів.

Сучасна професійна підготовка майбутніх педагогів – це складна психолого-педагогічна система зі специфічним змістом, ієрархією структурних компонентів, причинно-наслідковими зв'язками, способами розв'язання локальних і системних суперечностей [1, с. 175]. Вагомою складовою дослідження стану підготовки майбутніх педагогів до роботи з дітьми трудових мігрантів є визначення критеріїв, показників та рівнів готовності до здійснення відповідної діяльності, оскільки без їх розробки неможливо зробити висновок про ступінь ефективності означеного процесу, тобто неможливо виконати всі інші завдання експериментальної роботи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання професійно-педагогічної підготовки освітянських кадрів і формування готовності майбутніх педагогів до